

Felix Milleker, *Descoperiri arheologice din Banat*, vol. I: *Preistorie*, ediție îngrijită de Dumitru Țicu, traducere [Maria Gyömbér], Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2013, 268 p. + 29 figuri.

Lucrarea de față este un exemplu pentru o muncă bine făcută întemeiată pe cercetare de teren și pe folosirea adecvată a bibliografiei. Redactat cu mai bine de un veac înainte, repertoriul realizat de Felix Milleker a rămas la fel de folositor și azi pentru istorici și arheologi sau pur și simplu pentru iubitorii acestei frumoase și bogate în istorie provincii. Din aceste motive ținem încă de la început să felicităm pe cei care s-au îngrijit ca această lucrare să apară în bune condiții, atât în ceea ce privește traducerea, cât și tehnoredactarea și, nu în ultimul rând, a condițiilor grafice la modul general.

Cartea este prefăcută de o introducere *La începuturile istoriografiei germane din Banat*. Felix Milleker (p. 9–17), scrisă de Dumitru Țicu. Acest prim demers este bine venit pentru încadrarea în epocă a lucrării de față printr-o succintă trecere în revistă a ceea ce a însemnat istoriografia germană precum și a realizărilor acesteia în secolele XVIII–XIX. Necesitatea unui repertoriu arheologic pentru Banat – prin urmare motivul comisionării și mai apoi al apariției editoriale, era una stringentă și în același timp o racordare la ceea ce însemna cultura europeană a momentului respectiv prin cercetarea arheologică. Urmează o *Notă asupra ediției* (p. 19–22), redactată tot de Dumitru Țicu, care aduce lămuriri în ceea ce privește numele adoptat în actuala ediție-Banat, în detrimentul celui de *Délmagyarország* folosit de autor, precum și problema denumirii românești, germane sau sârbești a localităților alături de forma maghiarizată, transcrierea toponimelor folosite de autor pentru a nu crea confuzii, la fel și pentru bibliografie, precum și modificările aduse prin comasarea planșelor pentru ergonomia spațiului.

La apariția cărții, autorul însuși a prefăcut-o cu un *Cuvânt înainte* (p. 23–25) redactat la data de 1 noiembrie 1897 la Vârșeț, în care acesta explică motivația, dificultățile întâlnite pe parcurs, ajutorul primit și permanenta grijă pentru a fi racordat la lumea științifică în așa fel încât cartea să devină un instrument folositor în mâna specialiștilor. De asemenea, tot repertoriul a fost prefăcut și de o *Introducere* (p. 27–30), în care autorul sistematizează succint descoperirile arheologice, încercând o clasificare a acestora pe epocii. Astfel, cele 170 de localități cu descoperiri arheologice, 69 în Torontal, 62 din Timiș și 39 din Caraș-Severin. Cel din urmă județ, care la vremea aceea nu era atât de intens cercetat, are cartate în repertoriul lui S. A. Luca din 2006¹ un număr de 77 de localități.

Corpul lucrării este format din repertoriul *Descoperiri Preistorice* (p. 31–235), la fiecare localitate fiind notate punctele cu descoperiri, o descriere a acestora, bibliografia de rigoare – dacă este cazul și o descriere succintă a materialului.

Lucrarea este completată de 25 de figuri, cele mai multe dintre ele, cele care conțin material, au fost introduse ca planșe în capitolul cu descoperiri arheologice. Alături de aceste se află *Note și întregiri* (p. 241–251), redactat de Dumitru Țicu, capitol care aduce la zi descoperirile arheologice din câteva localități, cu comentarii și note bibliografice. În încheiere se află un *Indice al localităților* (p. 253–259) și *Lista prescurtărilor bibliografice* alături de bibliografie (p. 261–268).

¹ S. A. Luca, *Descoperiri Arheologice din Banatul Românesc. Repertoriu*, Sibiu 2006.

În încheiere, considerăm că lucrarea de față îndeplinește și acum scopul pentru care a fost scrisă în urmă cu un secol, actualizarea ediției este un lucru îmbucurător și așteptăm cu nerăbdare și apariția volumului al doilea.

Ana-Cristina Hamat

Sabrina C. Agarwal, Bonnie A. Glencross (eds.), *Social Bioarchaeology*, West Sussex, UK, Wiley-Blackwell, 2011, 472 p.

Agarwal și Glencross realizează o colecție de articole al căror scop general reiese din titlul primului capitol, *Building a Social Bioarchaeology*. În cele 15 capitole ale cărții, o serie de subiecte sunt prezentate din perspectivă bioculturală, relaționând datele osteologice și biomoleculare cu cele arheologice și culturale în scopul compunerii unor răspunsuri pentru întrebări privind aspectele sociale ale populațiilor arheologice.

Volumul este structurat în trei părți, fiecare tratând o anumită temă: caracterul eșantioanelor osteologice, identitatea socială și conceptul de *life course*. Selectarea acestor subiecte reflectă atât problemele întâmpinate în cercetarea antropologică de-a lungul timpului, dar și direcțiile viitoare spre care aceasta tinde.

Primul capitol, *Building a Social Bioarchaeology*, semnat chiar de editori, S.C. Agarwal și B.A. Glencross, prezintă conținutul cărții, dar depășește rolul de prefață prin expunerea punctului de vedere al autorilor cu privire la abordarea bioculturală. Pentru aceasta din urmă, autorii identifică trei direcții de dezvoltare teoretică: studiul adaptării la procesele din mediul înconjurător prin utilizarea unei abordări populaționale; folosirea tehnologiilor de ultimă generație din diverse științe și explorarea naturii eșantioanelor osteologice pentru înțelegerea limitelor acestora; includerea acestor date în contextul arheologic. Aceste probleme sunt tratate pe parcursul cărții, atât la nivel teoretic cât și prin discutarea unor studii de caz foarte interesante.

În continuarea acestui capitol introductiv vine prima parte a volumului, *Materials and Meaning: The Nature of Skeletal Samples*. Aceasta cuprinde patru capitole. *The Origins of Biocultural Dimensions in Bioarchaeology*, avându-i ca autori pe M. K. Zuckerman și pe regretatul G. J. Armelagos, discută evoluția abordării bioculturale din a doua jumătate a secolului al XX-lea până în zilele noastre, trecând printr-o fază descriptivă, specifică curentului procesualist din arheologie, și evoluând spre o *bio-cultural oriented bioarchaeology*. În capitolul al treilea, *Partnerships, Pitfalls, and Ethical Concerns in International Bioarchaeology*, B.L. Turner și V.A. Andrushko tratează un subiect sensibil în special pentru teritoriul Statelor Unite al Americii, și anume normele etice impuse în lucrul cu oseminte umane. Al patrulea capitol, *The Formation of Mortuary Deposits: Implications for Understanding Mortuary Behavior of Past Populations* (autor E. Weiss-Krejci), prezintă foarte detaliat procesul de formare a ansamblurilor funerare. Autoarea realizează o schemă a ciclului funerar, care explică toate secvențele prin care trece corpul unui defunct din momentul morții și până la identificarea lui arheologică. Discuția este foarte interesantă și datorită includerii în acest ciclu funerar a fenomenului înmormântărilor deviate, dar și a discutării procesului tafonomic. Capitolul 5 și ultimul din această primă parte a volumului, *Representativeness and Bias in Archaeological Skeletal*